

ارائه الگوی مفهومی کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی بر اساس مؤلفه‌های انگیزشی (روان‌شناختی)، صلاحیتی و حمایتی^۱

محمد رضا اباذری^{۲*}، فهیمه باب الحوائجی^۳

مطالعات دانش‌شناسی

سال چهارم، شماره ۱۴، بهار ۹۷، ص ۵۷ تا ۷۹

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۶/۰۵

تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۲/۱۵

چکیده

شناخت ویژگی‌های مرتبط با کارآفرینی در ۳ مؤلفه انگیزشی (روان‌شناختی)، صلاحیتی و حمایتی و ارائه الگوی مفهومی کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی است. نوع پژوهش، کاربردی و روش آن پیمایشی-تحلیلی است. با بررسی ویژگی‌های کارآفرینان و ارتباط با حوزه‌های روان‌شناسی، مدیریت و اقتصاد، نظرات ۲۵ نفر از متخصصان این حوزه‌ها و متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی عضو هیات علمی گردآوری شد. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه خوداظهاری محقق ساخته بود که بین ۱۰۹ نفر از کتابداران کتابخانه‌های ۱۵ واحد جامع دانشگاه آزاد اسلامی ایران توزیع شد. ویژگی‌های انگیزشی و صلاحیتی کارآفرینی کتابداران در حد زیاد و ویژگی‌های حمایتی از حد متوسط پایین‌تر بود. از بین ۶۲ ویژگی کارآفرینی، ۱۲ ویژگی انگیزشی، ۱۵ ویژگی صلاحیتی و ۵ ویژگی حمایتی به دست آمد که بر مبنای آن، الگوی کارآفرینی طراحی شد. این الگو، به ۳ عامل زمینه‌سازها، تسهیل‌گرها و توانمندسازها اشاره دارد. توجه به ویژگی‌های کارآفرینی در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، نیازمند الگوی کارآفرینی در خدمات رسانی به بهره‌گیران اطلاعاتی در رقابت‌های ملی و بین‌المللی است. کتابداران باید با کمک فناوری‌های جدید، نوآوری‌هایی که قابلیت تطبیق با نیازهای مراجعان را دارد در سایه کارآفرینی، خلق و با شناخت و تقویت ویژگی‌های فردی کارآفرینی خود، موجبات رشد و توسعه اجتماعی با انجام فعالیت‌های کارآفرینانه در کتابخانه‌ها را فراهم آورند. الگوی مفهومی این مقاله، از سیر فکری و نتایج تحقیقات علمی در حوزه‌های روان‌شناسی، کارآفرینی، اقتصاد و مدیریت استنتاج شده و در واقع رویکرد نوآورانه در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی که خود نتیجه یک رویکرد خردمندانه و با ملاحظه مبانی ویژه حاصل از مطالعات دانش‌های دیگر بوده، پیشنهاد و تجویز شده است.

واژگان کلیدی: الگوی کارآفرینی، کارآفرینی، کتابداران، کتابخانه‌های دانشگاهی، کتابخانه‌ها و

مراکز اطلاع‌رسانی

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران است.

۲. *استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران، abazarimr@yahoo.com

۳. دانشیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

مقدمه

قرن حاضر، قرن دانش و اطلاعات است و سرمایه اصلی جوامع، دانش و مهارت و نگرش منابع انسانی است. برای به خدمت گرفتن این سرمایه در پیشرفت جامعه، به قابلیت‌های کارآفرینی نیاز است. امروزه همه کشورها در برنامه‌های خود به دنبال توسعه کارآفرینی^۱ هستند و این به معنای سرمایه‌گذاری در قابلیت‌های کارآفرینی منابع انسانی است (اباذری، باب الحوائجی، ۱۳۹۵). کارآفرین ترجمه واژه entrepreneur است. این واژه از لفظ فرانسوی *entreprendre* به معنای "عهده‌دار شدن کاری" گرفته شده (کوراتکو، ۲۰۰۴) و کارآفرینی به معنی مسئولیت‌پذیری و تعریف آن به شرایط و حوزه‌ای که در آن قرار دارد مانند جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، اقتصاد و مدیریت بسیار گسترده و چند وجهی است. کارآفرینی فرایندی است که کارآفرین با ایده‌های نو و خلاق و شناسایی فرصت‌های جدید به معرفی محصول یا خدمت جدید و یا بهبود ساختاری آن با پذیرش مخاطرات مالی، روانی و اجتماعی که در جهت رضایتمندی و استقلال است، مبادرت ورزد (سعیدی کیا، ۱۳۸۹). عواملی که در ایجاد کارآفرینی نقش داشته و به نظریه 4C (چهار سی) شهرت دارد، عبارتند از:

۱. منش و ویژگی فردی؛
۲. توانمندی‌های^۲ رفتاری خاصی که آن‌ها را می‌توان از طریق آموزش فراگرفت؛
۳. شرایط^۳ خاصی در خانواده، سازمان و جامعه که مناسب ایجاد ایده‌ها، محصولات و خدمات جدید باشند؛
۴. محتوا^۴ که با عوامل محیطی، موجب جذب کارآفرینان به فعالیت‌های کارآفرینی شود (مقیمی، ۱۳۸۳).

پژوهش حاضر سعی دارد با مطالعه برخی از الگوهای کارآفرینی، به ارائه الگوی مفهومی کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی بر اساس مؤلفه‌های انگیزشی (روان‌شناختی)،

1. entrepreneurship development
2. Kuratko
3. competencies
4. conditions
5. content

صلاحیتی و حمایتی پردازد، در زیر به بیان مختصری از الگوهای مرتبط با ویژگی‌های کارآفرینی که مبنای ارائه این الگوست، پرداخته می‌شود:

الگوی رویدادی فرای^۱ (۱۹۹۳): از نظر " فرای " ۳ عامل در انگیزه و انجام فعالیت‌های کارآفرینی دخالت دارند: متغیرهای زمینه ساز^۲، تسهیل کننده^۳، و توانمندسازها^۴. زمینه سازها، عواملی هستند که موجب می‌شوند فرد خودآگاه یا ناخودآگاه امکانات کارآفرینی را بررسی کند. برای مثال، بسیاری از کارآفرینان در خانواده‌های کارآفرین به دنیا می‌آیند که با حوادثی در زندگیشان، شخصیت کارآفرین آن‌ها شکل می‌گیرد. تسهیل کننده‌ها، حادثه یا موقعیتی است که به طور ویژه‌ای عمل کارآفرینی را سرعت می‌بخشد. این‌ها، حوادث برجسته زندگی بوده و شامل تحولات شخصیتی، مالی یا حرفه‌ای در زندگی یک کارآفرین اند که در تصمیم‌گیری او تأثیر می‌گذارند. برای مثال، اخراج شدن از یک کار، عامل تسهیل کننده است یا آشنا شدن با کارآفرین جو‌یای شریک یا ترک شغل جاری نیز عوامل تسهیل کننده هستند. توانمندسازها، افراد کارآفرین اند که یکی از اجزای تشکیل دهنده مؤسسات نوپا هستند. متغیرهای توانمندساز، زمینه ساز و تسهیل کننده، انگیزه بالقوه کارآفرین را برای تأسیس یک موسسه یا سرمایه‌گذاری مخاطره آمیز به وجود می‌آورند (سعیدی کیا، ۱۳۸۹).

الگوی فرآیندی کوراتکو و هاجتس^۵ (۱۹۹۳): در کارآفرینی، فرد همه فعالیت‌های کارآفرینانه را برنامه ریزی، اجرا و کنترل می‌کند. این الگو مفاهیمی دارد که بر هر رویداد در فرآیند کارآفرینانه تأثیر می‌گذارند و بروز برخی عوامل محیطی (کارآفرینی اجتماعی، اطلاعاتی، فرهنگی و پیشرفت‌های فناوری) و تأثیر آن بر فرد، نقش بسیار تعیین کننده‌ای در تصمیم‌وی به کارآفرین شدن دارد (کوراتکو و هاجتس، ۱۹۹۳).

1. Fry
2. stage - setting
3. triggering or precipitating variable
4. enabling variable
5. Kuratko & Hodgetts

الگوی رویدادی "ویلیام بای گریو"^۱ (۱۹۹۴): از نظر وی عوامل مهم در رخداد کارآفرینی، عوامل شخصیتی، روانی و محیطی هستند. این عوامل موجب انجام کار و ارائه خدمتی جدید می‌شوند. یک فرد، فکر نو برای ایجاد تشکیلات اقتصادی جدید را یا از طریق تحقیقات دقیق و یا به طور تصادفی به دست می‌آورد. تصمیم‌گیری یا عدم تصمیم‌گیری برای پیگیری آن فکر، به عواملی چون زمینه‌های شغلی، خانواده، الگوی نقش، وضعیت اقتصادی و قابل دسترس بودن منابع بستگی دارد. ضمن این که همیشه یک حادثه سرعت‌زا در تولد یک سازمان تولیدی یا خدماتی جدید نقش دارد (احمدپورداریانی، ۱۳۸۶).

الگوی فرآیندی "جفری تیمونز"^۲ (۱۹۸۵): در این الگو، محیط، ویژگی‌های شخصیتی، انگیزه‌ها، رفتار، اهداف و نتایج را در نظر گرفته و بر توانایی سرمایه‌گذاری در فرصت‌ها تأکید دارد. کارآفرین، فردی با مهارت‌های چندگانه با ویژگی‌های نوآوری، خودباوری و هدایت و رهبری است (احمدپورداریانی، ۱۳۸۶).

الگوی فرآیندی "چل و هاورث"^۳ (۲۰۰۵): این الگو شامل ویژگی‌های شخصیتی و بر قدرت سرمایه‌گذاری در فرصت‌ها تأکید داشته و کارآفرین موفق فردی است که مهارت‌هایی چون تشکیل تیم‌های کاری و انجام کار با کمک دیگران را داشته باشد (احمدپورداریانی، ۱۳۸۶). الگوی فرآیندی "استیونسون و دیگران"^۴ (۱۹۸۹): کارآفرینی عبارت از فرآیند ایجاد ارزش از راه تشکیل مجموعه منحصر به فردی از منابع به منظور بهره‌گیری از فرصت‌هاست. در این الگو، مراحل فرآیندی به ترتیب طبیعی تنظیم شده و نمی‌توان هر یک از آن‌ها را بدون ارتباط با دیگری در نظر گرفت. برای مثال، لازم است کارآفرین برای ارزیابی فرصت، برداشتی از مفهوم فعالیت اقتصادی داشته باشد یا بداند اجرای آن مفهوم نیاز به چه منابعی دارد و یا هزینه آن منابع چقدر است. کارآفرین تنها در این صورت است که می‌تواند به قضاوت درستی از درک و جذابیت فرصت دست یابد (استیونسون و دیگران، ۱۹۸۹).

1. William Bygrive
2. Jefry Timons
3. Chell & Haworth
4. Stivenson & et al

کارآفرین بودن، یعنی توانایی درکشف و ارزیابی فرصت‌ها، گردآوری منابع مالی و انسانی لازم و عمل کردن به گونه‌ای که از فرصت‌ها بهره برداری شود (هیسریچ و پیترز^۱، ۲۰۰۲). با تحول فناوری‌ها، جامعه صنعتی جای خود را به جامعه اطلاعاتی داده، جامعه‌ای که در آن بازوها تبدیل به مغزها شده و سرمایه‌گذاری بر روی منابع، که مدت زیادی طول می‌کشید امروزه با راه کارهای جدید که منجر به توانمندسازی^۲ و ارزش آفرینی^۳ شده‌اند بسیار زودتر به بار نشست، زیرا اساس جامعه امروزی دانایی، توانایی و دانش است (حسن مرادی، ۱۳۸۵).

مفهوم کارآفرینی به سرعت در حوزه علوم انسانی نظیر روان‌شناسی، اقتصاد و مدیریت وارد شده و هریک از پژوهشگران و صاحب‌نظران با توجه به زمینه تخصصی و فکری خود به آن نگرسته‌اند. کارآفرینی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز مورد توجه قرار گرفته و تمام تلاش‌های انجام شده در این حوزه باید براساس فعالیت‌های کارآفرینانه^۴ باشد (اباذری، باب الحوائجی، نوشین فرد، ۱۳۹۶). «کارآفرینی در این علم یعنی فرایندی که طی آن یک کتابدار متخصص با ایده خلاق و شناسایی فرصت‌های جدید و نوآور به آفرینش ارزش‌ها مبادرت ورزد. شناخت و آگاهی از نیازهای مراجعان بالقوه و بالفعل و دارا بودن نگرش کارآفرینی، یک کتابدار را در آفرینش و یافتن فرصت و پرداختن به آن یاری می‌دهد. کتابدار، کارآفرین یک طرح اقتصادی خدماتی است که در آن مسائلی چون بازاریابی خدمات، راه‌اندازی کسب و کارهای انتفاعی، سازماندهی و مدیریت منابع اطلاعاتی و مسائل قانونی و حقوقی امور جاری کتابخانه مطرح می‌شود» (اباذری، باب الحوائجی، ۱۳۹۵). داشتن الگویی که کتابداران با بهره‌گیری از ویژگی‌های کارآفرینانه بتوانند در امور جاری کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاهی خدمت‌رسانی کنند بسیار ضروری است. پژوهش حاضر برآن است تا با ارائه الگویی این خلاء را پر نماید. به دیگر سخن، ارائه الگویی که با بررسی ویژگی‌های کارآفرینی از دیدگاه روان‌شناسی، اقتصاد و مدیریت طراحی و

1. Hisrich & Peters
2. empowerment
3. value creativity
4. ventures

پس از تطبیق با نیازهای کتابداران و مراجعان، قابل پیاده شدن در کتابخانه‌ها باشد امری بدیهی و اجتناب ناپذیر است. بیان تصویری از ویژگی‌های کارآفرینی کتابداران در قالب الگویی مناسب جهت انجام امور کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، بستر رشد و توسعه فعالیت‌های کارآفرینانه کتابداران در جهت سازگاری با محیط و بقا در بلندمدت که نگرانی‌های اصلی همه سازمان‌هاست را به همراه خواهد داشت (باب الحوائجی، ابادری، نوشین فرد، ۱۳۹۲).

پرسش‌های این پژوهش عبارتند از:

۱. ویژگی‌های کارآفرینی (انگیزشی، صلاحیتی و حمایتی) کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی^۱ کدامند؟

۲. الگوی مفهومی کارآفرینی برای کتابداران چیست؟

پژوهش‌های بسیاری به مطالعه ویژگی‌های کارآفرینان پرداخته‌اند. در این پژوهش پیشینه‌هایی که از نظر گستردگی موضوع، در برگیرنده ۳ مؤلفه کارآفرینی مرتبط با الگوی ارائه شده هستند عبارتند از:

مضطرزاده (۱۳۷۷) در مطالعه موردی در خصوص ویژگی‌های کارآفرینان ایرانی، معیارهای انتخاب کارآفرینان را نوآوری، موفقیت و میزان خطرپذیری دانسته و به مطالعه ویژگی‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی براساس مدل کارآفرینی مبتنی بر تحقیق و توسعه پرداخت. نتایج نشان داد که ویژگی‌های کارآفرینان ایرانی به طور معناداری از حد متوسط بیشتر است.

ادهمی (۱۳۸۳) به مطالعه ویژگی‌های کارآفرینی مدیران ارشد صنایع غذایی اصفهان پرداخته و با بیان ویژگی‌های روان‌شناختی کارآفرینان: استقلال طلبی، پشتکار، هدف‌گرایی، توفیق طلبی و ... دریافت که سطح این ویژگی‌ها در مدیران، از حد متوسط بیشتر بوده و از بین ویژگی‌های فردی، متغیر استقلال طلبی و از بین عوامل جمعیت‌شناختی و محیطی، متغیر تجربه کاری بیشترین نقش را در موفقیت مدیران داشته است.

۲. در این پژوهش به منظور ایجاد اختصار برای "کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی" از "کتابداران" استفاده خواهد شد.

در گاهی (۱۳۸۵) با بررسی ویژگی‌های کارآفرینانه در دانشجویان شهید باهنر کرمان دریافت که ویژگی‌های نیاز به توفیق، علاقه به استقبال، خطرپذیری، خلاقیت و غیره دانشجویان در حد متوسط بوده و رابطه معناداری بین عملکرد تحصیلی و نیاز به موفقیت آنان وجود دارد.

رستمی (۱۳۸۷) در تحقیقی به مطالعه رابطه ویژگی‌های شخصیتی مدیران با کارآفرینی سازمانی پرداخت و نشان داد ویژگی‌های کارآفرینی مدیران در حد متوسط به بالا بوده و بین ویژگی‌های شخصیتی آنان و کارآفرینی سازمانی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. از بین ویژگی‌های شخصیتی، جذب فرصت‌های مناسب برای سازمان در ارائه خدمات بهتر با حمایت مدیران، بیشترین تأثیر را بر کارآفرینی سازمانی داشته است.

کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) با بررسی نقش کارآفرینان در محیط کاری بر اساس ویژگی‌های رفتاری دریافتند که نقش‌های کارآفرینانه در محیط‌های عملیاتی، منجر به ایجاد تنش در افراد شده و آغاز به کار و فعالیت کارآفرینانه نیازمند ریسک‌پذیری بالایی چون ریسک‌های مالی، شغلی، اجتماعی و... است. هم‌چنین کارآفرینان باید به طور مستمر با مهارت‌های ارتباطی با همکاران، ارباب رجوع، استفاده کنندگان و دیگران در تعامل باشند.

چل و هاورت (۲۰۰۵) در بررسی ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان دریافتند آنان افرادی هستند که قابلیت مشاهده، ارزیابی فرصت‌ها، گردآوری منابع مورد نیاز و دستیابی به مزایای حاصل از آن را داشته و می‌توان با آموزش ویژگی‌های کارآفرینانه به آنها، اقدامات صحیحی برای رسیدن به موفقیت انجام داد.

فولر^۱ (۲۰۰۹) با مطالعه ویژگی‌های حمایتی در کارآفرینی سازمانی دریافت کارآفرینی سازمانی شامل نوسازی، احیا و القای قوانین جدید رقابت، تعادل میان منابع موجود، حمایت مدیر از کارکنان و... که در پس اندیشه فردی قرار دارد، می‌باشد و نیازمند سازماندهی گروه‌های کاری یا تیم کاری^۲ است که از طریق نظام‌های صحیح حمایتی، می‌توان موجبات

شکوفایی و افزایش فعالیت‌های مخاطره پذیر کارکنان را در سازمان برای رسیدن به اهداف مهیا ساخت.

داوم^۱ (۲۰۱۳) با مطالعه نقش کارآفرینان در ارتباط با تأثیر آموزش و تجربه عملی کارآفرینی بر اساس ویژگی‌های مرتبط با آن دریافت کارآفرینان با ویژگی‌های متوسط به بالا، از آموزش‌های کارآفرینی در محیط کارشان بهره برده و رابطه مستقیم و معناداری بین آموزش و فعالیت‌های کاری بر اساس این ویژگی‌ها وجود دارد.

همان طور که پیشینه‌ها نشان می‌دهد مضطرزاده (۱۳۷۷)، درگاهی (۱۳۸۵)، کوراتکو و حاجتس (۲۰۰۴) و داوم (۲۰۱۳) در مطالعه ویژگی‌های کارآفرینی دریافتند که این ویژگی‌ها رمز موفقیت افراد است. پژوهش حاضر نیز با بررسی جنبه‌های خلاقیت و نوآوری در مطالعه ویژگی‌های کتابداران دانشگاهی کوشیده است تا این ویژگی‌ها که مصادیق بارز موفقیت کتابداران بوده و ضرورت انجام پژوهش‌های بیشتر در آن وجود دارد، را بیان نماید. ادهمی (۱۳۸۳) با بیان این که تجربه کاری به عنوان یک عامل محیطی در موفقیت افراد است، پژوهش حاضر نیز تجربه کاری را به عنوان یکی از عوامل موفقیت کتابداران بررسی نموده زیرا کتابداران برای ارائه خدمات بیشتر و بهتر به مراجعان از این عامل استفاده بهینه‌ای خواهند برد. رستمی (۱۳۸۷) ضمن بیان ویژگی‌های کارآفرینان و نقش و تأثیر آن در کارآفرینی سازمانی که به جذب فرصت‌های مناسب برای سازمان می‌انجامد، پژوهش حاضر نیز به مطالعه ویژگی‌های حمایتی کارآفرینی در استفاده از نوآوری به عنوان بخشی از نقش‌های سازمانی همه افراد در کتابخانه‌ها پرداخته و حمایت و پشتیبانی مدیران کتابخانه‌ها از کتابداران، فضای کارآفرینی درون سازمانی موفق را خلق خواهند کرد. چل و هاورث (۲۰۰۵) در بیان ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان، معتقدند ارزیابی فرصت‌ها برای رسیدن به اهداف را می‌توان با آموزش هموار کرد و نقش فناوری‌های اطلاعات را برای حمایت از کسب و کارهایی که برای ایجاد آن افراد باید دارای ویژگی‌های کارآفرینانه باشند، ضروری می‌دانند. از تحقیقات مهم و در برگیرنده تاثیرات کارآفرینی و ویژگی‌های سازمانی و

محیطی کارآفرینان، پژوهش دائم (۲۰۱۳) است که در آن تصمیمات مدیریت راهبردی بر تنوع رفتارهای کارآفرینان سازمانی و خلق ارزش‌های جدید در جهت رسیدن به اهداف سازمانی تاثیرگذار است، پژوهش حاضر نیز در راستای همین تحقیق انجام گرفته زیرا اساس فعالیت‌های کتابداران کارآفرین بر مبنای خلاقیت و نوآوری است و کتابخانه‌ها نیز با برنامه ریزی‌های صحیح و اتخاذ سیاست‌های اصولی در جهت تقویت روحیه کارآفرینی و جذب افراد کارآفرین و با استعداد، موجب رشد و توسعه اجتماعی جامعه خواهند شد (اباذری، باب الحوائجی، ۱۳۹۵).

روش

نوع پژوهش، کاربردی و روش آن پیمایشی-تحلیلی است. پس از مطالعه ویژگی‌های کارآفرینان در حوزه‌های روان‌شناسی، مدیریت و اقتصاد، بر اساس "آزمون‌های خودسنجی کارآفرینی"^۱، در ۳ مؤلفه انگیزشی، صلاحیتی و حمایتی، در الگوهای رویدادی فرای و بای گریو و الگوهای فرآیندی کوراتکو و هاجتس، چل و هاورث، جفری تیمونز و استیونسون، ۶۲ ویژگی استخراج گردید. به دلیل گستردگی ابعاد ویژگی‌های کارآفرینی، ۳۲ ویژگی که بیشترین بسامد و تطابق را با ویژگی‌های کارآفرینی کتابداران داشت، در قالب پرسشنامه خوداظهاری در مقیاس لیکرت در بازه زمانی یک سال، انتخاب شد. جامعه آماری، کل ۱۰۹ نفر (سرشماری) از کتابداران کتابخانه‌های ۱۵ واحد جامع دانشگاه آزاد اسلامی (وجود مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکترا، اعضای هیات علمی با درجه دکترا، بالا بودن فعالیت‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترا، کتابخانه‌های مجهز و روزآمد با کتابداران متخصص) بودند. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط ۲۵ نفر از متخصصان و صاحب‌نظران علوم روان‌شناسی، مدیریت، اقتصاد و علم اطلاعات و دانش‌شناسی عضو هیات علمی دانشگاه تأیید شد. پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ به

۱. بر اساس آزمون‌های خودسنجی کارآفرینی در ۳ مؤلفه انگیزشی (روان‌شناختی)، صلاحیتی و حمایتی که در کتاب مدیریت کارآفرینی (حسن مرادی، ۱۳۸۵، ص. ۲۶۱-۲۶۴) آمده و این آزمون‌ها از جامعیت بالایی برخوردارند، لذا ملاک سنجش ویژگی‌های کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی در این پژوهش هر ۳ مؤلفه بوده است.

میزان $0/870$ به دست آمد. داده‌ها با آمار توصیفی و استنباطی (تحلیل رگرسیون، شاخص KMO، آزمون کرویت بارتل، تحلیل واریانس، ضرایب همبستگی و تعیین) با آخرین ویرایش نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

جدول یک ویژگی‌های جمعیت شناختی کتابداران مورد پژوهش را نشان می‌دهد:

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی کتابداران

مشخصات فردی	جنسیت	مدرک تحصیلی	سن (سال)	سطح تحصیلات
ویژگی	زن	غیر کتابداری	۲۰-۲۴	کارشناسی ارشد و بالاتر
فراوانی	۸۰	۴۰	۲۲	۷۵
درصد	۳۴	۳۷	۲۰	۶۹
			۲۷	۹
			۲۵	۴
			۲۹	۲۷
			۳۴	۲۵
			۳۹	۲۱
			۴۰	۲۱

جدول یک نشان می‌دهد بیشتر کتابداران، زن بودند. بیش از نیمی از کتابداران دارای مدرک تحصیلی مرتبط و در سطح کارشناسی بودند. بیشتر کتابداران بین ۳۰ تا ۳۴ سال سن داشتند. برای سنجش معیار ویژگی‌های انگیزشی، صلاحیتی و حمایتی کارآفرینی کتابداران از آزمون T استفاده که نتایج آن در جدول ۲ آمده است:

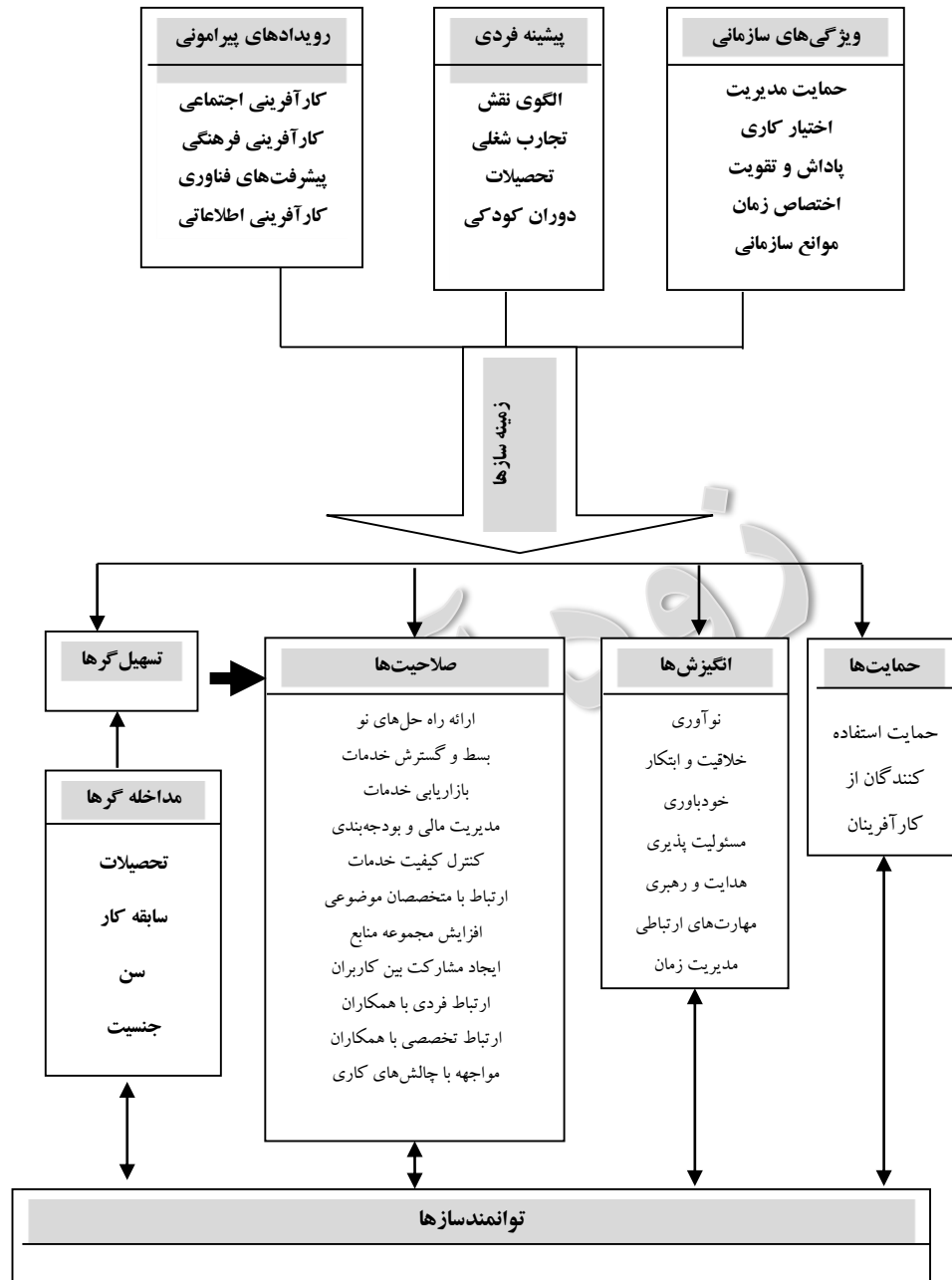
جدول ۲. نتایج آزمون T برای سنجش معیار ویژگی‌های انگیزشی، صلاحیتی

و حمایتی کارآفرینی کتابداران

مؤلفه‌های کارآفرینی	جامعه آماری	میانگین	آماره F	مقدار T	سطح معناداری
انگیزشی	۱۰۹	۳/۲۵۹	۳/۰۸۵	۱/۴۶۸	۰/۱۴۳
صلاحیتی	۱۰۹	۳/۸۲۴	۳/۱۲۰	۱/۳۲۵	۰/۱۸۸
حمایتی	۱۰۹	۲/۴۳۶	۴/۱۳۲	-۹/۹۰۷	۰/۰۰۰

در جدول ۲، چون اکثر ویژگی‌های انگیزشی و صلاحیتی کارآفرینی کتابداران در حد زیاد بود و میانگین‌های ۳/۲۵۹ و ۳/۸۲۴ از امتیاز ۳ برای حد متوسط بیشتر بود (امتیاز ۵،۴،۳،۲،۱) برای گزینه‌های بسیار کم، کم، متوسط، زیاد، بسیار زیاد) لذا حد متوسط بودن این ویژگی‌ها در کتابداران تأیید شد و چون میانگین سنجش ویژگی‌های حمایتی آنان برابر ۲/۴۳۶ که به امتیاز ۳ نزدیک بوده لذا حد متوسط بودن این ویژگی‌ها، رد شده و از حد متوسط پایین‌تر بود.

در پاسخ به پرسش اول مبنی بر ویژگی‌های کارآفرینی، از بین ۶۲ ویژگی در ۳ مؤلفه، ۱۲ ویژگی انگیزشی (نوآوری، خطر پذیری (ریسک پذیری)، خودباوری، انعطاف پذیری، مهارت‌های ارتباطی، خلاقیت و ابتکار، اعتماد به نفس، مسئولیت پذیری، هدایت و رهبری، آینده‌نگری، مدیریت زمان و میل به نتیجه)، ۱۵ ویژگی صلاحیتی (صلاحیت لازم در ارائه خدمات، ارائه راه‌حل‌های نو، بسط و گسترش خدمات، کنترل کیفیت خدمات، ارتباط تخصصی با همکاران، مشارکت بین کاربران و کتابدار، مدیریت و توسعه گروه‌های کاری، کسب درآمدهای مالی، مدیریت مالی و بودجه بندی، افزایش مجموعه منابع، یادگیری سازمانی، بازاریابی خدمات، ارتباط با متخصصان موضوعی، ارتباط فردی با همکاران و مواجهه با چالش‌های کاری) و ۵ ویژگی حمایتی (رضایت شغلی، تعادل بین منابع و نیاز کاربران، حمایت کتابدار از کاربران، حمایت مدیر از کتابداران و حمایت استفاده‌کننده از کتابدار) به دست آمد که بر مبنای آن، الگوی مفهومی کارآفرینی کتابداران طراحی شد. شکل یک ویژگی‌های کارآفرینی در ۳ مؤلفه، بر اساس الگوهای مطرح شده و به خصوص الگوی رویدادی فرای (۱۹۹۳) که بیشترین تطابق با ویژگی کارآفرینی کتابداران را داشت، نشان می‌دهد:



شکل ۱. ویژگی‌های کارآفرینی در ۳ مؤلفه بر اساس الگوهای مطرح شده در پژوهش با تاکید بر الگوی فرای

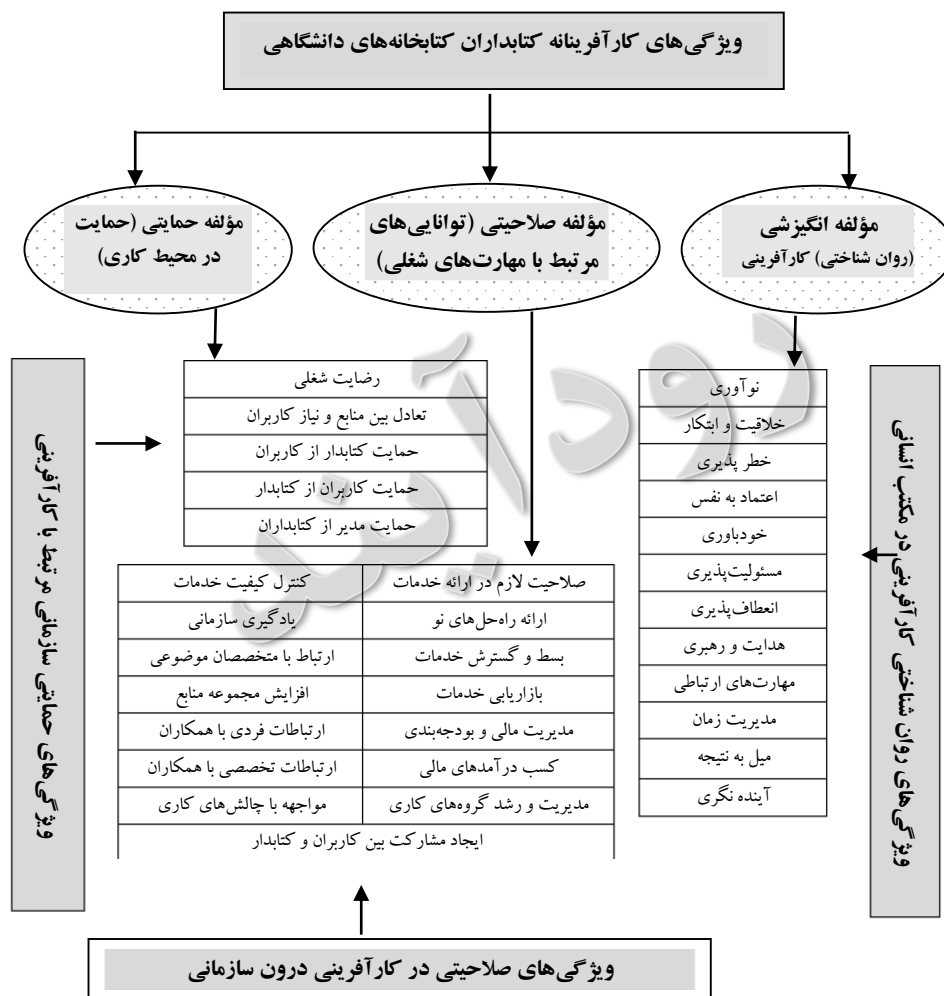
در شکل یک، زمینه سازها، به عواملی چون رویدادهای پیرامونی، پیشینه فردی و ویژگی‌های سازمانی اشاره دارد. رویدادهای پیرامونی، در الگوی کوراتکو و هاجتس (۱۹۹۳) در برگیرنده کارآفرینی اجتماعی و فرهنگی هستند که با پیشرفت فناوری‌ها، یکی از فرصت‌های پیش روی کارآفرینان، کارآفرینی اطلاعاتی (با هدف فروش اطلاعات) است. در پیشینه فردی، از دیدگاه رویکرد رفتاری می‌توان به تاثیرات محیطی و سابقه و تجربیات فرد (دوران کودکی، الگوی نقش، تجارب شغلی و تحصیلات) که تأثیر زیادی در انجام فعالیت‌های کارآفرینانه دارند، اشاره کرد. ویژگی‌های سازمانی، بر اساس مدل تعاملی الگوی کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) به عواملی چون حمایت مدیریت، اختیارکاری، پاداش و تقویت انجام کارها، اختصاص زمان برای ارائه خدمات و موانع سازمانی اشاره دارد. در الگوی رویدادی بای گریو (۱۹۹۴) با مطالعه ویژگی‌های روان شناختی کارآفرینان به نقش و اهمیت آنان در محیط کاری در جهت نوآوری در فرصت‌ها، الگوی نقش و خلاقیت پرداخته است.

تسهیل گرها: در الگوی مفهومی "تسهیل گرها" از تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه بر اساس تحلیل عاملی و استخراج عامل‌های پنهان با تحلیل مسیر و تبیین فضای عناصر بنیادین استخراج شد. ویژگی‌های انگیزشی؛ صلاحیتی و حمایتی از نتایج تحلیل عاملی به دست آمد که در این الگو به اختصار: انگیزش‌ها، صلاحیت‌ها و حمایت‌ها خوانده می‌شود. انگیزش‌ها در الگوی فرایندی جفری تیمونز (۱۹۸۵)، چل و هاورث (۲۰۰۵) و بای گریو (۱۹۹۴) به بیان ویژگی‌های نوآوری، خلاقیت و ابتکار، خودباوری، مسئولیت پذیری، هدایت و رهبری، مهارت‌های ارتباطی و مدیریت زمان توجه دارد. در الگوی فرایندی استیونسون و دیگران (۱۹۸۹) به فرایند کارآفرینی، در ورای داشتن این ویژگی‌ها با ارزیابی فرصت‌ها، دستیابی به منابع لازم، مدیریت فعالیت اقتصادی کارآفرینان در راه رسیدن به اهداف سازمانی می‌پردازد. صلاحیت‌ها با بهره‌گیری و تکمیل الگوهای "استیونسون و دیگران (۱۹۸۹)" و "جفری تیمونز (۱۹۸۵)" بر اساس ویژگی‌های ارائه راه حل‌های نو، بسط و گسترش خدمات، بازاریابی خدمات، مدیریت مالی و بودجه‌بندی، کنترل کیفیت خدمات، ارتباط با متخصصان موضوعی، افزایش مجموعه منابع، ایجاد مشارکت بین کاربران، ارتباط فردی با همکاران،

ارتباط تخصصی با همکاران و مواجهه با چالش‌های کاری اتخاذ شده و چنانچه رابطه این ویژگی‌ها در طول فرایند خلق، اجرا و به ثمر رسیدن ایده‌های جدید با شناخت فرصت‌های نو به طرز صحیح تبیین شود، می‌تواند نویدبخش کارایی و اثربخشی بالاتر سازمانی باشد. حمایت‌ها از الگوی رویدادی بای گریو (۱۹۹۴) در بیان ویژگی‌های کارآفرینی در محیط کاری، با حمایت استفاده‌کنندگان از کارآفرینان بهره‌برده است. برخی از متغیرهای جمعیت شناختی چون تحصیلات، سابقه کار، سن و جنسیت بر تسهیل‌گرها تأثیر دارند.

توانمندسازها: در الگوی کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) به ارتباط عواملی چون دیدگاه مشترک، تشویق به مشارکت گروهی، مشارکت در عملکردها، برخورداری از پاداش و نیاز به آزادی عمل در محیط کاری می‌پردازد. دیدگاه مشترک در محیط کتابخانه، به کاهش میزان شکست و مشارکت بیشتر کتابداران می‌انجامد و تشویق به مشارکت گروهی، پیشرفت در ارائه خدمات، انگیزش و دلگرمی کتابداران را موجب می‌گردد، مشارکت در عملکردها موجب شناسایی کتابداران موفق و کنار گذاشتن افراد نالایق خواهد شد و برخورداری از پاداش و آزادی عمل، به تشویق برای موفقیت و تثبیت عملکرد آنان می‌انجامد. کتابداران کارآفرین، اساس فعالیتشان بر مبنای خلاقیت، نوآوری، مخاطره‌پذیری، فرصت‌گرایی، ارزش‌آفرینی، نیاز به پیشرفت و رقابت قرار دارد و مدیران باید با جذب و حمایت افراد کارآفرین و با استعداد، موجبات رشد جامعه را مهیا سازند (کلی‌یر، ۱۹۹۶). از نظر کلی یر (۱۹۹۶) سازمانی که چنین محیطی را ایجاد نماید سازمانی کارآفرین است که ایده‌ها و خلاقیت‌ها از افراد نشأت گرفته و صلاحیت لازم در ارائه خدمات موجب می‌شود کارکنان نسبت به وظایف خود احساس تعهد نمایند. کتابداران امروزی و آینده با کسب توانایی‌ها و مهارت‌های شغلی، به دلیل کمبود وقت و نبود مهارت کافی در کاربران، بازیابی اطلاعات را باید انجام دهند زیرا پراکندگی اطلاعات موجب می‌گردد که مراکز اطلاعاتی، کتابدارانی را تربیت کنند که بتوانند دسترسی کاربران را به اطلاعات پراکنده فراهم سازند و سرمایه‌گذاری‌ها بیشتر بر کتابداران و نه فناوری متمرکز می‌شوند (مرادی و حاج‌عزیزی، ۱۳۸۹).

در پاسخ به پرسش دوم، الگوی مفهومی بر اساس الگوهای رویدادی فرای (۱۹۹۳)، بای گریو (۱۹۹۴) و الگوهای فرایندی جفری تیمونز (۱۹۸۵)، چل و هاورث (۱۹۸۸)، استیونسون (۱۹۸۹) و الگوی تعاملی کوراتکو و هاجتس (۱۹۹۳) طراحی شده که علاوه بر عوامل زمینه ساز به تسهیل گرها و توانمندسازها که قابلیت اجرایی در فعالیت‌های کارآفرینانه کتابخانه‌های دانشگاهی را دارد، اشاره می‌کند. شکل ۲، این الگو را نشان می‌دهد:



شکل ۲. الگوی مفهومی کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع رسانی دانشگاهی

مؤلفه انگیزشی به ویژگی‌های روان‌شناختی کتابداران از دیدگاه مکتب انسان‌گرایانه می‌پردازد. در کارآفرینی، ۳ مکتب فکری وجود دارد: مکتب محیطی^۱، مکتب مخاطره‌ای^۲ و مکتب انسانی^۳. مکتب انسانی یا انسان‌گرایانه در برگیرنده اکثر ویژگی‌های روان‌شناختی کارآفرینان که در تحقیقات نظریه پردازان کارآفرینی: میل^۴ (۱۸۴۸)؛ شومپتر^۵ (۱۹۳۴)؛ مک‌کلند^۶ (۱۹۶۱)؛ تامپسون^۷ (۱۹۹۸)؛ آنسیویچ و هیسریچ^۸ (۲۰۰۹)؛ سوانسون^۹ (۲۰۰۹) و دائوم (۲۰۱۳) می‌باشد. این ویژگی‌ها عبارتند از: خلاقیت و نوآوری، خطرپذیری، اعتماد به نفس، خودباوری، مسئولیت‌پذیری، انعطاف‌پذیری، هدایت و رهبری، مهارت‌های ارتباطی، مدیریت زمان، میل به نتیجه و آینده‌نگری (اباذری، باب الحوائجی، نوشین فرد، ۱۳۹۶).

مؤلفه صلاحیتی به بررسی توانایی‌های مرتبط با مهارت‌های شغلی کتابداران اشاره دارد. مهارت‌های صلاحیت لازم در ارائه خدمات، ارائه راه‌حل‌های نو، بسط و گسترش خدمات، بازاریابی خدمات، مدیریت مالی و بودجه بندی، کسب درآمدهای مالی، مدیریت و رشد گروه‌های کاری، ایجاد مشارکت بین کاربران و کتابدار، کنترل کیفیت خدمات، یادگیری سازمانی، افزایش مجموعه منابع، ارتباط با متخصصان موضوعی، ارتباط فردی با همکاران، ارتباط تخصصی با همکاران و مواجهه با چالش‌های کاری (باب الحوائجی، اباذری، نوشین فرد، ۱۳۹۲). شومپتر (۱۹۳۴) معتقد است کارآفرینی، کار فیزیکی نیست و هر محیط اجتماعی می‌تواند با روش خاص خود به کارآفرینی بپردازد. لذا یک سازمان می‌تواند محیطی را فراهم کند که همه اعضا بتوانند در انجام امور کارآفرینانه مشارکت نمایند (حسن مرادی، ۱۳۸۵).

مؤلفه حمایتی به ویژگی‌های حمایتی در محیط کارهم چون رضایت شغلی، تعادل بین منابع و نیاز کاربران، حمایت کتابدار از کاربران، حمایت کاربران از کتابدار و نهایتاً حمایت

1. school of circumferential
2. school of risk
3. school of human
4. Mill
5. Schumpeter
6. Mc Celland
7. Thompson
8. Anciovich & Hisrich
9. Swanson

مدیر از کتابدارمی پردازد. رضایت شغلی، زمانی پدید می‌آید که بین انتظارات سازمان یا حیطه کاری و توقعات فرد، نوعی هماهنگی وجود داشته و موجب افزایش کارایی و اثربخشی شغلی و حرفه‌ای شود. رضایت شغلی کتابدار، موجب پویایی همراه با نشاط و جذابیت، حس دلبستگی و رضایت از کار، افزایش روحیه استقلال و اعتماد به نفس خواهد شد (اباذری، باب الحوائجی، ۱۳۹۵). تعادل بین منابع اطلاعاتی و نیاز کاربران، منجر به رضایتمندی کاربران شده ولی تنها با دارا بودن مجموعه‌ای غنی و روزآمد، این رضایت حاصل نخواهد شد بلکه وجود کتابدارانی با ویژگی‌های کارآفرینی و شناخت منابع کتابخانه‌ای در جهت بالا بردن کیفیت خدمات در تأمین نیازهای کاربران و جلب رضایت آنان ضروری است (اباذری، باب الحوائجی، نوشین فرد، ۱۳۹۶). برقراری ارتباط مؤثر، صمیمی و آسان، کلید طلایی دستیابی به اطلاعات ارزشمندی است که استفاده اصولی و صحیح از آن‌ها ضامن موفقیت سازمان است (حریری و شاهوار، ۱۳۸۹) و این امر در سایه تعامل کاربر با کتابدار (در بیان نیازهای اطلاعاتی) و کتابدار با کاربر (در تأمین منابع اطلاعاتی) میسر خواهد شد. حمایت مدیر از کتابداران موجب تشویق آنان شده به طوری که باور کنند نوآوری بخشی از نقش‌های سازمانی در محیط کاری است. مدیران رده بالای سازمان باید فعالیت کارآفرینانه درون سازمانی را با جان و دل حمایت و پشتیبانی کرده چه با حضور فیزیکی و چه با اطمینان دادن به این که کتابداران همیشه آماده و در دسترس‌اند. بدون پشتیبانی مدیران رده بالا در کتابخانه‌ها، فضای کارآفرینانه درون سازمانی موفق را نمی‌توان خلق کرد (اباذری، باب الحوائجی، ۱۳۹۵).

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این تحقیق در مؤلفه انگیزشی (روان‌شناختی) با نتایج پژوهش‌های مضطرزاده (۱۳۷۷)، ادهمی (۱۳۸۳)، درگاهی (۱۳۸۵)، رستمی (۱۳۸۷)، کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴)، دائوم (۲۰۱۳) و بای‌گریو (۱۹۹۴) هم‌سو بوده زیرا نتایج نشان داد که این ویژگی‌ها از ضروریات مهم موفقیت افراد در فعالیت‌های سازمانی است. در تحقیقات مضطرزاده (۱۳۷۷)، ادهمی (۱۳۸۳) و درگاهی (۱۳۸۵) به بررسی ویژگی‌های فردی کارآفرینی و نقش

مهم تجربه کاری پرداخته و رستمی (۱۳۸۷) نیز بر جذب فرصت‌های شغلی در ارائه خدمات به عنوان یک عامل محیطی در موفقیت افراد اشاره دارد. کوراتکو و هاجتس (۲۰۰۴) و چل و هاورث (۲۰۰۵) با بیان ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان، شناسایی و ارزیابی فرصت‌ها را برای رسیدن به اهداف سازمانی از طریق آموزش ویژگی‌ها حائز اهمیت می‌دانند.

در مؤلفه صلاحیتی نتیجه یافته‌های این تحقیق با پژوهش‌های جفری تیمونز (۱۹۸۵)، استیونسون (۱۹۸۹) و آنتسویچ و هیسریچ (۲۰۰۶) هم سو بوده زیرا این پژوهش‌ها در برگیرنده تاثیرات کارآفرینی و ویژگی‌های سازمانی و محیطی کارآفرینان در تصمیمات مدیریت راهبردی و خلق ارزش‌های جدید در رسیدن به اهداف سازمانی است و این امر در کتابخانه نیز حائز اهمیت است. کتابخانه‌های دانشگاهی برای رشد و توسعه سازمان خود و ایفای نقش کلیدی در گسترش فعالیت پژوهشی و آموزشی، نیاز به برنامه ریزی مناسب در راستای تقویت روحیه کارآفرینی کتابداران فعلی و جذب کتابداران کارآفرین دارند.

یافته‌های این تحقیق در مؤلفه حمایتی با نتایج یافته‌های بای گریو (۱۹۹۴) و کوراتکو و هاجتس (۱۹۹۳) هم سو بوده زیرا به بیان ویژگی‌های کارآفرینی در محیط کار پرداخته است. ویژگی‌های رضایت شغلی، تعادل بین منابع و نیاز کاربران، حمایت متقابل کتابدار از کاربر و کاربر از کتابدار و نهایتاً حمایت مدیر از کتابداران، برخی از متغیرهای جمعیت شناختی مانند تحصیلات، سابقه کار، سن و جنسیت بر مؤلفه حمایتی تأثیر دارند.

ارائه الگویی مناسب و در خور توجه در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی بسیار با اهمیت است. الگوهای ارائه شده در کارآفرینی بسیارند و این الگوها از الگوهای مرتبط با کارآفرینی فردی (الگوهای جامع تفکر خودرهبی در کارآفرینی، رفتار کارآفرینانه، کارآفرینی درون سازمانی و...) متاثرند. اما الگویی که به ویژگی‌های متفاوت کتابداران پردازد شاید هنوز طراحی نشده است. در این مقاله، الگوی ارائه شده کتابداران، برگرفته از اغلب نظریات و الگوهای کارآفرینی است. با این که یکی از محدودیت‌های اصلی پژوهش حاضر، وجود متخصصان و صاحب‌نظران اندک در زمینه کارآفرینی کتابداران است می‌توان گفت این یافته‌ها، به منزله رویکردی نو در بررسی و مطالعه ویژگی‌های کارآفرینانه کتابداران در محیط کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاهی به منظور شناخت و در

صورت لزوم آموزش این ویژگی‌هاست. یافته‌های این پژوهش احتمالاً "مورد حمایت کتابداران و مدیران کتابخانه‌ها خواهد بود (اباذری، باب الحوائجی، نوشین فرد، اباذری، ۱۳۹۳) همان گونه که تافتوی^۱ (۲۰۱۲) معتقد است "علم اطلاعات و دانش‌شناسی از اجزایی پویا، زنده و متحرک تشکیل شده که در حرکت به سوی پیشرفت است، کتابداران نیز با سابقه طولانی و فرهنگی خود همیشه سعی دارند تا به نقاط بالاتری از پیشرفت دست یابند. لذا کارآفرینی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی می‌تواند کمک شایانی برای رسیدن به این اهداف و شناخت بیشتر کتابداران باشد". آنچه مهم است این که مفاهیم کارآفرینی باید با این علم مرتبط شود تا موجب ترقی و پیشرفت آن گردد. یک ویژگی مهم برای مدیران اطلاع‌رسانی، همان اولین ویژگی کارآفرینی یعنی نداشتن ترس از خطر کردن (ریسک کردن) است. تحقیقات علم اطلاعات و دانش‌شناسی به عنوان یک خدمت مشتری مدار نشان می‌دهد کتابداران موفق، افرادی هستند که ریسک‌پذیرند. امروزه ریسک و مدیریت ریسک بخشی از جامعه شده است (تافتوی، ۲۰۱۲). جامعه با رشد سریع، در حال تغییر و دگرگونی است و مشتریان کتابخانه‌ها انتظار دارند کتابخانه تغییر کرده و مدیریت ریسک با تکیه بر اعتبار تغییر، کلیدی برای فراهم آوردن انواع خدمات اطلاع‌رسانی باشد. وقتی که مرحله تغییر و مدیریت در کتابخانه یکی شود، منزلت کتابخانه در جامعه بالا رفته و کتابداران توجه و احترامی را که همیشه آرزو داشته‌اند، خواهند یافت (اباذری، باب الحوائجی، نوشین فرد، ۱۳۹۶).

پیشنهادها

بر اساس یافته‌ها، چون میانگین سنجش برخی ویژگی‌های حمایتی در کتابداران از حد متوسط پایین‌تر بود لذا پیشنهادهای ارائه شده در راستای تقویت این ویژگی‌هاست:

به دلیل متوسط بودن سطح ویژگی حمایت متقابل کتابدار از کاربر و کاربر از کتابدار، پیشنهاد ایجاد و توسعه گروه‌های کاری برای تعامل بیشتر کتابداران با یکدیگر و جامعه استفاده‌کننده ارائه می‌شود زیرا با ایجاد گروه‌های کاری یا تیم کاری می‌توان زمینه را برای

فعالیت‌های تیمی به منظور هم‌افزایی امور سازمانی فراهم نموده تا سازمان در پیشبرد اهداف خود موفق باشد. هم‌چنین به دلیل متوسط بودن سطح ویژگی حمایت استفاده‌کننده از کتابدار پیشنهاد می‌شود استفاده‌کننده با بیان دقیق نیازهای اطلاعاتی خود و بازخورد استفاده از اطلاعات، درخواست منابع روزآمد و غنی نماید.

به دلیل متوسط بودن سطح ویژگی حمایت مدیر از کتابدار پیشنهاد می‌شود کتابخانه‌ها با به‌کارگیری مدیران و کارشناسان متخصص و خبره در جهت بهبود ارتباط بین کتابداران و مدیران اقدام نمایند زیرا حمایت و پشتیبانی مدیران رده بالای سازمان از کتابداران برای افزایش کارآفرینی سازمانی بسیار مناسب است. با توجه به این که ویژگی ارائه راه‌حل‌های نو نقش مهمی در پیشبرد اهداف کتابخانه دارد، پیشنهاد آزادی عمل و در اختیار قرار دادن امکانات به منظور کشف توانایی ارائه راه‌حل‌های نو توسط کتابداران ضروری است.

برگزاری دوره مدیریت منابع مالی و بودجه بندی برای کتابداران با توجه به نوع کتابخانه و انجام فعالیت‌های اقتصادی و تقسیم بندی بودجه در جهت بهینه استفاده کردن در تمام بخش‌های کتابخانه پیشنهاد می‌شود. هم‌چنین پیشنهاد کسب درآمدهای مالی در کارآفرینی اطلاعاتی (با هدف فروش اطلاعات) که باید همگام با تغییرات جهانی و فناوری‌های روز، با رویکرد خدمات انتفاعی در کتابخانه‌ها زمینه را برای انتفاعی‌سازی این خدمات فراهم ساخت، ارائه می‌شود.

تشکر و قدردانی

از آقای دکتر محمد حسن زاده (دانشیار دانشگاه تربیت مدرس تهران) و از همه کتابداران و مسئولان کتابخانه‌های واحدهای جامع دانشگاه آزاد اسلامی ایران که در اجرای این پژوهش، محققان را یاری دادند، تشکر و قدردانی می‌شود. از سردبیران و مدیران مسئول "دو ماهنامه مدیریت اطلاعات سلامت" (دانشگاه علوم پزشکی اصفهان)، و "فصلنامه دانش‌شناسی" (واحد تهران شمال) در پذیرش و چاپ ۴ مقاله با موضوعات ویژگی‌های انگیزشی، صلاحیتی و حمایتی کارآفرینی کتابداران و هم‌چنین از برگزارکنندگان "دومین همایش ملی کارآفرینی دانشگاه شاهد در تهران" و "همایش ملی کارآفرینی دانشگاه تهران" با چاپ

۲ مقاله، اساس تدوین مقاله حاضر که برگرفته از تمام مقالات مذکور است را فراهم نمودند، سپاسگزاری می‌شود.

منابع

اباذری، محمدرضا؛ باب الحوائجی، فهیمه؛ نوشین فرد، فاطمه و اباذری، زهرا (۱۳۹۳). ویژگی‌های انگیزشی (روان‌شناختی) کارآفرینی کتابداران پزشکی با تاکید بر مکتب انسانی، مطالعه موردی: واحدهای پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی. مدیریت اطلاعات سلامت. ۱۱(۳)، ص. ۳۲۶-۳۳۳.

اباذری، محمدرضا؛ باب الحوائجی، فهیمه (۱۳۹۵). ویژگی‌های حمایتی کارآفرینی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی و کشف رابطه و تأثیر متغیرهای جمعیت شناختی بر ویژگی‌های حمایتی کارآفرینی آنان. فصلنامه دانش‌شناسی. سال ۹. شماره ۳۳ (۲)، ص. ۷-۱۶.

اباذری، محمدرضا؛ باب الحوائجی، فهیمه و نوشین فرد، فاطمه (۱۳۹۶). شناسایی ویژگی‌های کارآفرینی صلاحیتی و توانایی‌های مهارت‌شغلی و رابطه و تأثیر متغیرهای جمعیت شناختی بر این ویژگی‌ها در کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی. فصلنامه دانش‌شناسی. سال ۱۰. شماره ۳۷ (۲)، ص. ۷-۱۵.

احمدپورداریانی، محمود (۱۳۸۶). کارآفرینی؛ تعاریف، الگوها و نظریات. تهران: شرکت پردیس.

ادهمی، ابراهیم (۱۳۸۳) «مطالعه ویژگی‌های کارآفرینی مدیران ارشد صنایع غذایی اصفهان» پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان، دانشگاه مدیریت.

باب الحوائجی، فهیمه؛ اباذری، محمدرضا و نوشین فرد، فاطمه (۱۳۹۲). مطالعه متغیرهای جمعیت شناختی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی و تأثیر آن بر ویژگی‌های روان‌شناختی کارآفرینی از دیدگاه مکتب انسان‌گرایانه، مطالعه موردی: واحدهای جامع دانشگاه آزاد اسلامی. فصلنامه دانش‌شناسی. سال ۶. شماره ۲۱ (۲)، ص. ۳۵-۴۸.

حریری، نجلا و شاهوار، شبنم (۱۳۸۹). ارتقای رضایت کاربران کتابخانه با استفاده از سامانه مدیریت ارتباط با مشتری: گزارش یک تجربه. فصلنامه کتاب، ۲۱(۳) ص. ۲۳-۳۹.
حسن مرادی، نرگس (۱۳۸۵). مدیریت کارآفرینی. کرج: موسسه تحقیقات و آموزش مدیریت.

درگاهی، پرهام (۱۳۸۵) «بررسی ویژگی‌های کارآفرینانه و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه شهید باهنر کرمان» پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
رستمی، لیلا (۱۳۸۷) «بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی مدیران با کارآفرینی سازمانی در سازمان‌های بهداشتی درمانی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تبریز» پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

سعیدی کیا، مهدی (۱۳۸۹). اصول و مبانی کارآفرینی. تهران: کیا.
کوراتکو، دونالد و هاجتس، ریچارد (۱۳۸۳). نگرش معاصر بر کارآفرینی. ترجمه ابراهیم عامل محرابی با همکاری محسن تیرایی. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد (نشر اتراسلی ۲۰۰۴).

مرادی، شیما و حاجی عزیزی، نادیا (۱۳۸۹). کتابداران در جامعه اطلاعاتی فردا. فصلنامه کتاب، ۲۱(۲) ص. ۲۰۰-۲۱۲.

مضطرزاده، فتح‌الله (۱۳۷۷) «مروری بر اهداف کمی تحقیقات در ساختار برنامه ریزی کشور و ارائه پیشنهادهایی برای بهبود آن» فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت. شماره ۱۸، ص. ۶۵.

مقیمی، محمد (۱۳۸۳). کارآفرینی در نهادهای جامعه مدنی. تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ.

Antonic, Bostjan & Hisrich, D. (2006). Corporate entrepreneurship contingencies and organization wealth creation. *Journal of management Development*, 23 (6), 518-550.

Chell, E. & Haworth, J. (2005). Explorations of the Entrepreneurial personality: A; latent class Analysis paper to EIASM, Vienna.

Clair, Guy St. (1996). Entrepreneurial librarianship. London: Bowker- Saur.

Daum, Kevin (2013). "Entrepreneurs: the artistic of the business world" *Journal of Business strategy*, 26 (5). 53-57.

- Fuller, A. (2009). *Entrepreneurship: A Planning Approach*. Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall.
- Hisrich, Robert D. & Peters, Michael P. (2002). *Entrepreneurship*. Mc Graw Hill
- Kuratko, Donald & Hodgetts, Richard (1989). *Entrepreneurship: A Contemporary Approach*. NY: The Dryden Press.
- Kuratko, Donald & Hodgetts, Richard (2004). *Entrepreneurship: A Contemporary Approach*. Harcourt College Publishers.
- Schumpeter, J. (1934). *Encyclopedia of entrepreneurship*. Vol.3. No.6. p.221-22
- Schumpeter, J. (2001). *The theory of economic development*. Cambridge: Harvard university press.
- Toftoy, Charles N. (2012). *The key to a librarian success: Developing Entrepreneurial trait*. *Information outlook*. V.16. No.6.20-25. Available online at: www.sla.org.

زود آید